

Nosaukums: Covid-19 ietekme uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās — Eurojust lietu izskatīšanas darbs

Datums: 2021. gada 14. aprīlis

URL: <https://www.eurojust.europa.eu/impact-covid-19-judicial-cooperation-criminal-matters>

Kopš koronavīrusa slimības (Covid-19) pandēmijas sākuma Eurojust veiktais lietu izskatīšanas darbs liecina, ka praktiķi dalībvalstīs saskaras ar dažādām grūtībām, izskatot lietas, kas saistītas ar tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās. Šīs problēmas radās tādu pasākumu dēļ, ko dalībvalstis īstenoja, lai apkarotu Covid-19 izplatīšanos, un ietekmēja visus instrumentus, ko parasti izmanto tiesu iestāžu sadarbības jomā. Turklāt pandēmijas izraisītās nepieredzētās sociālās pārmaiņas organizētiem noziedzīgiem grupējumiem radīja jaunas iespējas gūt nelikumīgus līdzekļus.

Šā ziņojuma mērķis ir apzināt specifiskas pandēmijas izraisītās grūtības, piemērojot visbiežāk izmantotos tiesu iestāžu sadarbības instrumentus. Turklāt tajā ir arī noteikti visbiežāk izdarītie noziedzīgie nodarījumi, kas tieši saistīti ar pandēmiju. Ziņojumā ir aprakstīta arī Eurojust loma saistībā ar šiem jautājumiem un sniegti paraugprakses kopsavilkumi. Šis zināšanas dos labumu praktiķiem un politikas veidotājiem, ja atkal tiks piemēroti ārkārtas pasākumi.

Šis ziņojums papildina Eurojust un Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kopīgo apkopojumu par Covid-19 ietekmi uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās ⁽¹⁾. Lai gan šajā apkopojumā galvenā uzmanība ir pievērsta dalībvalstu veiktajiem pasākumiem, lai apkarotu vīrusa izplatīšanos, un to ietekmei uz tiesu iestāžu sadarbību kopumā, ziņojuma pamatā ir analīze par konkrētām lietām, kas reģistrētas Eurojust laikā no 2020. gada aprīļa līdz 2020. gada 30. jūnijam.

Šīs analīzes galvenos secinājumus var apkopot, kā norādīts tālāk.

1. Eiropas apcietināšanas ordera (EAO) mehānisms joprojām darbojās, lai gan tādi pandēmijas pasākumi kā robežu slēgšana un obligātā karantīna, kā arī policijas darbinieku trūkums būtiski ietekmēja EAO procesa pēdējo posmu — pieprasītās personas fizisku nodošanu. Kad bija nepieciešams atlikt nodošanu, tika piemērotas attiecīgās tiesību normas, kas paredzētas Eiropas apcietināšanas ordera pamatlēmuma (EAO pamatlēmums)⁽²⁾ 23. pantā. Izpildiestādes biežāk nekā parasti lūdza Eurojust palīdzību saistībā ar saviem papildu informācijas pieprasījumiem (atbilstoši EAO pamatlēmuma 15. panta 2. punktam). Attiecīgo pieprasījumu nosūtīšana (gan 23. panta, gan 15. panta 2. punkta kontekstā) ar Eurojust starpniecību ļāva praktiķiem laikus saņemt atbildes un turpināt EAO procedūras. Jo īpaši attiecībā uz 23. panta piemērošanu Eurojust agrīna iesaistīšanās veicināja ātru vienošanos par jaunu nodošanas datumu.

⁽¹⁾ Padomes dokuments WK 587/2021; kopsavilkums ir pieejams tiešsaistē (<https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2021-02/st06178.en21.pdf>).

⁽²⁾ Padomes pamatlēmums (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (2002/584/JHA).

2. Dalībvalstis turpināja īstenot instrumentus, kas saistīti ar pierādījumu apmaiņu, un īstenot izmeklēšanas pasākumus. Tomēr dažos gadījumos iestādes par prioritāti uzskatīja un izpildīja pieprasījumus tikai ārkārtas un smagu noziedzīgu nodarījumu gadījumos. Tas aizkavēja Eiropas izmeklēšanas rīkojumu un savstarpējās tiesiskās palīdzības lūgumu izpildi, jo īpaši gadījumos, kad bija nepieciešama personas fiziska klātbūtne (liecinieku un aizdomās turēto nopratināšana).
3. Pandēmijas sākotnējos posmos praktiķi bieži sazinājās ar *Eurojust*, lūdzot pārsūtīt Eiropas izmeklēšanas rīkojumu ⁽³⁾, savstarpējās tiesiskās palīdzības lūgumu un/vai iesaldēšanas rīkojumu ⁽⁴⁾. Šo lūgumu nosūtīšana ar *Eurojust* starpniecību tika uzskatīta par uzticamu metodi, kas ļāva nekavējoties sniegt atsauksmes un, iespējams, vēlāk atjaunināt informāciju par izpildi. Šis ar *Eurojust* starpniecību iesniegto pieprasījumu skaita pieaugums ir daļēji skaidrojams ar standarta pasta un kurjerpasta pakalpojumu sniegšanas pārtraukšanu dalībvalstīs.
4. Šajā situācijā ir jāizveido vienota elektroniska platforma, lai apmainītos ar visbiežāk izmantotajiem tiesiskās sadarbības rīkiem, kas nav atkarīgi no drukātu eksemplāru nosūtīšanas. Tas ir arī saistīts ar gatavošanos e-pierādījumu digitālās apmaiņas sistēmas (*e-EDES*) ieviešanai digitālās krimināljustīcijas projekta, ko uzsākusi Eiropas Komisija, ietvaros.
5. Ceļošanas ierobežojumi būtiski ietekmēja kopējo izmeklēšanas grupu (KIG) darbības. Vairākos gadījumos plānotās vienotās rīcības dienas tika atliktas. Sarunas par jaunām KIG kavējās, un KIG tika izveidotas vēlāk. Ņemot vērā pēkšņās izmaiņas apstākļos saistībā ar KIG sadarbību, *Eurojust* grozīja savu KIG finansēšanas programmu un nodrošināja KIG locekļiem drošu saziņas platformu, lai tie varētu rīkot sanāksmes tiešsaistē.
6. Pandēmija deva iespējas organizētiem noziedzīgiem grupējumiem, kuri izmantoja pieprasījumu pēc noteiktām precēm, kas saistītas ar jauniem higiēnas noteikumiem, un īstenoja krāpšanu saistībā ar valsts subsīdijām.
7. *Eurojust* turpināja pilnvērtīgi darboties, neraugoties uz pandēmijas laikā piemērotajiem ierobežojumiem, un aktīvi sniedza savus standarta pakalpojumus praktiķiem visā Eiropas Savienībā.

Sīkāku šo secinājumu skaidrojumu, tostarp konkrētus piemērus saistībā ar *Eurojust* lietām un paraugpraksi praktiķiem, skatiet šajā ziņojumā.

⁽³⁾ Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/41/ES (2014. gada 3. aprīlis) par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās.

⁽⁴⁾ Piemērotais instruments bija Padomes pamatlēmums 2003/577/TI (2003. gada 22. jūlijs) par to, kā Eiropas Savienībā izpilda īpašuma vai pierādījumu iesaldēšanas rīkojumus.